

TAMPEREEN KAUPUNGIN TILINPÄÄTÖSRAPORTTI

TARKASTUSLAUTAKUNTA 15.4.2025

Eeva Koivula, JHT, KHT, Partner

TARKASTUSSUUNNITELMA

Hallinto

Tarkastetaan, onko kunnan hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti

- Valtuuston ja hallituksen päätösten lainmukaisuus, säännösten mukaisuus ja päätösvaltuudet
- Talousarvion toteutuminen
- Talouden tasapaino
- Muita tarkastustoimenpiteitä tarkastussuunnitelman painopistealueiden mukaisesti ja/tai riskiperusteisesti

Valtionosuuksien perusteet

Tarkastetaan, ovatko valtionosuuksien perusteista annetut tiedot oikeita

- Kunnan antamat talous- ja toimintatilaston tiedot
- Kunnan antamat oppilasmäärätiedot
- Varmistetaan kunnan tietojenkeruu-järjestelmän luotettavuus

Sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konsernivalvonta

Tarkastetaan, onko sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konsernivalvonta järjestetty asianmukaisella tavalla

- Sisäisen valvontaympäristön ja kontrollien toimivuus
- Minkälainen on kunnan riskienhallinnan taso
- Miten kunta ohjaa ja valvoo konserniyhtiöiden toimintaa

Kirjanpito ja tilinpäätös

Tarkastetaan, antavatko kunnan tilinpäätös ja konsernitilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot

- Organisaatorakenteessa tapahtuneet muutokset: Veden yhtiöittäminen.
- Kirjanpitoaineiston tarkastustoimenpiteet ja taloudellisen raportoinnin kannalta olennaisten kontrollien toimivuus
- Tilinpäätös vastaa sisällöltään ja esittämistavaltaan sitä koskevia säännöksiä
- Konsernitilinpäätös on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti

YLEISTÄ

Tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy on suorittanut Tampereen kaupungin tilivuoden 2024 lakisääteistä tilintarkastusta tarkastuslautakunnalle elokuussa 2024 esitetyn tilivuotta 2024 koskevan työohjelman mukaisesti. Tarkastusten toteuttamisessa on tilintarkastusta avustanut kaupungin ulkoisen tarkastuksen yksikkö.

Tilivuoden 2024 tilintarkastuksesta on annettu väliraportit 10.12.2024, 4.2.2025 ja 15.4.2025 sekä tämä raportti.

Tässä raportissa on esitetty havaintoja yksittäisistä työohjelmaan sisältyneistä tarkastuksista, joista ei ole raportoitu tarkastuslautakunnalle aikaisemmin. Raportti on tarkoitettu tarkastuslautakunnan käyttöön tilintarkastajan työn seuraamiseksi. Tarkastuksessa esille tulleista havainnoista on raportoitu myös asianomaisten yksiköiden vastuuhenkilöille. Kaupunginvaltuustolle raportoidaan antamalla tilintarkastuskertomus.

HALLINNON TARKASTUS

Olemme perehtyneet Tampereen kaupungin hallintosäännön muutoksiin sekä tutustuneet muiden alemmalla tasolla annettujen ohjeiden ja määräysten sisältöön sekä seuranneet niiden noudattamista. Olemme käyneet läpi kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen ja sen konsernijaoston, lautakuntien pöytäkirjoja ja viranhaltijoiden päätöksiä sekä seuranneet niiden päätösten toimeenpanoa ja noudattamista. Tarkastuksessa on seurattu muun muassa sitä, että kokousten pöytäkirjat on laadittu kuntalain ja kaupungin hallintosäännön mukaisesti sekä toimivallan ja päätösten perustelujen asianmukaisuutta.

Olemme lisäksi käyneet läpi kaupunginvaltuuston ja -hallituksen pöytäkirjoja alkuvuoden 2025 osalta sen varmistamiseksi, että tilivuoden jälkeiset olennaiset tilinpäätökseen 2024 mahdollisesti vaikuttavat asiat on huomioitu tilinpäätöksessä.

Kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

TALOUDEN TASAPAINOISUUS

Taloussuunnitelmakaudella 2025 - 2028 taloussuunnitelman mukainen palvelualueiden yhteenlaskettu vuosikate kattaa noin 66 % prosenttisesti suunnittelukauden suunnitelmanmukaiset poistot. Lisäksi peruskaupungilla on ollut, ja tulee taloussuunnittelukaudella olemaan, huomattavat vuosittaiset investointimenot, joita ei ole mahdollista rahoittaa varsinaisen toiminnan tulovirralla. Uusia pitkäaikaisia lainoja on suunniteltu nostettavan noin 862 miljoonaa euroa. Peruskaupungin vuoden 2024 tuloslaskelman vuosikate oli 107,3 miljoonaa euroa ja se riittää kattamaan suunnitelman mukaisista poistoista 139,0 miljoonaa euroa noin 77 prosenttia (taulukko). *Vaikka kaupungin taloudellinen tilanne on ollut viimeisinä vuosina ylijäämäinen, liittyy talouden ennustamiseen merkittäviä uhkia, joten on tärkeää huolehtia kaupungin talouden tuottavuus- ja sopeuttamistoimenpiteiden toteuttamisesta ja noudattaa tarkkaa taloudenpitoa ja -seurantaa. Kaupungin velkaantuminen on kasvamassa merkittävästi taloussuunnittelukaudella. (poistot rivin plus merkkinen erä on Tampereen Veden yhtiöittämisestä syntynyt voitto)*

	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2027	Talous- suunni- telma 2026	Talous- arvio 2025	Talousarvio 2024	Toteu- tunut 2024
(Milj. euroa)						
Vuosikate	100,8	90,9	67,2	95,1	107,7	107,3
Poistot	-136,0	-130,1	-131,6	-134,7	-126,7 +204,3	-139,0 +204,3
Kate poistojen jälkeen	-35,2	-39,2	-64,4	-39,6	185,2	172,6
Investointi- menot – Rahoitus- osuudet	-282,5	-266,6	-267,4	-227,0	-353,8	-306,7

TILIKAUDEN TULOS

Talousarvion mukainen vuoden 2024 tilikauden tulos (peruskaupunki) on ylijäämäinen 209,7 miljoonaa euroa. Koko kaupungin vuoden 2024 tilikauden tulos oli ylijäämäinen 186,1 miljoonaa euroa. Ilman Tampereen Vesi -liikelaitoksen yhtiöittämisestä aiheutunutta 204,3 miljoonan euron satunnaista tuottoa koko kaupungin vuoden 2024 tulos olisi ollut 18,2 miljoonaa euroa alijäämäinen.

SITOVIENTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Vuoden 2024 talousarvion käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosiin liittyen valtuusto on päättänyt pääosin tilikaudella sitovien taloudellisten tavoitteiden ylitysoikeuksista ja mahdollisista käyttötarkoituksen muutoksista.

Sitovien taloudellisten tavoitteiden osalta havaittiin seuraavat olennaiset poikkeamat:

- asunto- ja kiinteistölautakunta toimintakatteen ylitys -16 972 000 euroa (9 %)
- yhteisten erien toimintakatteen ylitys -19 165 000 euroa (21 %)
- talonrakennushankkeiden investointimäärärahojen alitus 35 211 000 euroa (23 %)

Saatujen selvitysten perusteella poikkeamat toimintakatteissa johtuivat mm. suunniteltujen myyntivoittojen siirtymisistä tulevaisuuteen.

Talousarvion sitovista palvelualoille, liikelaitokselle ja konsernille asetetuista tulostavoitteista sekä sitovien taloudellisten tavoitteiden poikkeamista, joita ei ole hyväksytty talousarvion muutoksina valtuustossa, on annettu selvitys tilinpäätöksen talousarvion toteutumisvertailuosiossa.

SISÄINEN VALVONTA JA KONSERNIVALVONTA

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteot

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon osalta tilinpäätöksestä käy ilmi kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaisesti vaaditut pääkohdat. Sisäisen valvonnan kehittämistoimenpiteitä voimassa olevalle taloussuunnittelukaudelle on kuvattu.

Vuoden 2024 lopussa kaupungin palvelualueiden palveluryhmät ja konsernihallinnon yksiköt tai ryhmät toteuttivat johtoryhmätyöskentelynä sisäisen valvonnan itsearviointin omasta toiminnastaan. Itsearviointien pohjalta on laadittu toimielinten hyväksymät palvelualueiden ja konsernihallinnon selonteot vastuualueiden sisäisestä valvonnasta. Itsearviointissa tunnistettiin sekä vahvuuksia, että kehitystarpeita sisäisessä valvonnassa. Sisäisen tarkastuksen tekemän arvion mukaan prosessin laatu on parantunut ja palvelualueiden raportointi antaa entistä osuvamman kuvan tilanteesta. Kehittämistoimista on raportoitu kaupungin johdolle ja sisäiselle tarkastukselle.

Toimintakertomuksessa on nostettu esiin kehittämiskohteita, joista tärkeimmiksi arvioitiin:

- riskienhallinnan integrointi johtamiseen ja riskiarviointien laadun parantaminen,
- varautumisen, varahenkilöjärjestelyiden sekä häiriötilanteiden toimintamallien ja viestinnän kehittäminen,
- tiedonhallinnan ja tietoturvan käytänteiden vahvistaminen ja henkilöstön osaamisen kehittäminen näillä osa-alueilla.

Kaupunginhallitus toteaa arvioinnin perusteella, että kaupungin yksiköiden sisäinen valvonta tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lainmukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän informaation riittävydestä. Havaittujen poikkeamien korjaamiseen on ryhdytty määrätietoisesti, ja pistemäisten toteutuneiden riskien havaitsemisen jälkeen kaupungin toiminnassa on otettu laajemmin käyttöön uusia riskienhallintakeinoja.

SISÄINEN VALVONTA JA KONSERNIVALVONTA

Konsernivalvonnan selonteon osalta jo otsikointi on laadittu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaisesti, jolloin siinä on todettavissa eri osa-alueiden toteuma. Selonteot pohjautuvat tilivelvollisten ja vastuutahojen laatimiin itsearviointikyselyihin sisäisen valvonnan tilasta, sisäisen tarkastuksen havaintoihin, konsernijaoston ja konserniohjauksen käymiin keskusteluihin yhteisöjen kanssa ja tilikauden aikana saatuun ja käsiteltyyn toiminnan ja talouden seurantatietoon.

Suosittellemme kehittämään edelleen riskienhallintaprosessia koko kaupunkikonsernissa sekä emokaupungissa.

VALTIONOSUUDET

Valtionosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuus on tarkastettu ja ne on todettu olennaisilta osin oikein annetuiksi.

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS

TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätös on todettu johdetuksi oikein kaupungin kirjanpidon eri osista.

Tilinpäätöstä varmentavat olennaisilta osiltaan asianmukaiset tase-erittelyt ja liitetietojen erittelyt.

Seuraavissa kappaleissa on käsitelty eräitä tilinpäätökseen liittyviä keskeisimpiä eriä ja havaintoja.

TOIMINTAKERTOMUS

Toimintakertomus sisältää sitä koskevien säännösten edellyttämät selvitykset ja tiedot.

Toimintakertomuksessa esitetyt luvut täsmäävät olennaisilta osin tilinpäätöslaskelmien kanssa.

TALOUSARVION TOTEUTUMISVERTAILU

Talousarvion toteutumisvertailussa on esitetty sitä koskevien säännösten edellyttämät tiedot.

TILINPÄÄTÖS

Tuloslaskelma

Tuloslaskelma antaa oikean kuvan tilivuoden tuloksen muodostumisesta.

Toimintatuotot ja toimintakulut

Toimintakuluihin ja -tuottoihin liittyvien toimintaprosessien keskeisten kontrollien toimivuutta on arvioitu ja testattu tilikauden aikaisessa tarkastuksessa. Tilinpäätöksen yhteydessä tarkastettiin olennaisia ja poikkeuksellisia eriä, kuten pysyvien vastaavien luovutusvoittoja. Toimintakulujen ja -tuottojen tarkastuksessa ei havaittu olennaisia poikkeamia.

Henkilöstömenot ja niitä koskevat taseen erät

Palkkojen täsmäytys kirjanpidon ja palkkaohjelman välillä on tehty vuoden lopussa. Lisäksi samassa yhteydessä tehtiin kokonaispalkkojen täsmäytys tulorekisteriin toimitettuihin tietoihin. Tulorekisterin tiedot täsmäsivät riittävällä tarkkuudella kirjanpidon palkkoihin. Tarkastuksessa ei havaittu olennaisia poikkeamia.

Lomapalkkavelan jaksotuksessa ei havaittu olennaisia virheitä tai puutteita. Siirtyvät palkat tilille on kirjattu jaksotukset toimialojen siirtyvistä palkoista eli joulukuulle kuuluvista palkoista, jotka maksetaan alkuvuodesta 2025. Tarkastuksessa ei havaittu olennaisia poikkeamia. Myöskään palkkojen sivukulujaksotuksissa ei havaittu olennaista poikkeamia.

TILINPÄÄTÖS

Verot ja valtionosuudet

Tuloslaskelman verotulot täsmäsivät verohallinnon tilitysraporttiin. Valtionosuudet täsmäävät Kuntaliiton valtionosuustilastoon, jonka perusteena ovat valtionvarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön päättämät valtionosuudet/rahoituspäätökset.

Kunnallisverotilitykset 458,3 miljoonaa euroa ylittivät alkuperäisen talousarvion noin 11,3 miljoonaa euroa johtuen ennakonpidätysten aiempia vuosia korkeammasta tasosta.

Yhteisöveroja kertyi 108,8 miljoonaa euroa, mikä on 0,7 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota vähemmän.

Kiinteistöveroja tilitettiin 84,1 miljoonaa euroa, mikä toteutui 2,9 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota pienempänä.

EU- ja muut tuet

EU- hankkeita ja muita tukia on tarkastettu tilikauden aikana. Tarkastuksissa ei ole noussut esiin olennaista huomautettavaa.

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma on laadittu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaisesti. Laskelma osoittaa kuluneelta tilikaudelta 15,8 miljoonan euron rahavarojen vähennystä, kun edellisenä vuotena oli vähennystä oli 150 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisten lainojen nettolisäys oli 109,4 miljoonaa euroa. Korollinen velka kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 90 miljoonaa euroa.

TASE

Tase antaa olennaisilta osin oikean kuvan kaupungin taloudellisesta asemasta 31.12.2024.

Sijoitusten kirjanpitokäsittely

Sijoitusomaisuus on varmennettu olennaisilta osin varainhoitajien vahvistuksiin.

Myyntisaamiset

Myyntisaamiset täsmäytettiin myyntireskontraraportteihin. Myyntireskontran suoriteperusteisuuden ja ikäanalyysin tarkastuksissa ei havaittu huomautettavaa.

Rahat ja pankkisaamiset

Rahat ja pankkisaamisten erät täsmäsivät vahvistuksiin.

Rahalaitoslainat

Lainat täsmäävät rahalaitosten vahvistuksiin ja ovat jaettu oikein pitkä- ja lyhytaikaisiin lainoihin.

Ostovelat

Taseen ostovelat täsmäävät ostoreskontran toimittajakohtaisen ostoreskontran loppusummaan.

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Tampereen kaupunki on laatinut vuodelta 2024 konsernitilinpäätöksen, joka sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Tampereen kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 69 tytäryhtiötä, 2 säätiötä, 2 kuntayhtymää ja 14 osakkuusyhtiötä. Konsernitilinpäätökseen ei ole yhdistelty 11 yhteisöä. Yhdistelemättä jättämisellä on vain vähäinen vaikutus konsernitilinpäätökseen.

Konsernitaseen loppusumma on 4,7 miljardia euroa. Emokaupungin pitkäaikainen korollinen vieras pääoma on 706 miljoonaa euroa (edellisenä vuotena 577 miljoonaa euroa) ja konsernin korollinen pitkäaikainen vieras pääoma 2,3 miljardia euroa (2,0 miljardia euroa). Konserniyhdistelyt ovat lisänneet pitkäaikaista vierasta pääomaa 1,8 miljardia euroa.

Konsernin asukaskohtainen lainakanta on 9559 euroa (8765 euroa), kun emokaupungin vastaavasti on 3624 euroa (3347 euroa).

Konsernitaseen mukainen omavaraisuusaste on 37 % (38 %), kun se emokaupungilla on 56 % (54 %).

Konsernitilinpäätös on laadittu olennaisilta osin sen laatimista koskevien säännösten ja ohjeiden mukaisesti.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMINEN

Monetra laatii konsernitietojen ilmoituslomakkeet, ohjeistaa konserniyhteisöjen talousvastaavat tietojen toimittamisesta ja konsernin laskentasäännöistä sekä tekee konsernitilinpäätösyhdistelyt.

LIITETIEDOT

Liitetiedoissa on esitetty olennaisilta osin säännösten edellyttämät tiedot.

TILINPÄÄTÖSKIRJA - MUUT ERIYTETTYT LASKELMAT

Tarkastuksen tavoite ja toteuttaminen

Täsmäytimme tilinpäätöksellä esitetyt eriytettyjen laskelmien tiedot kirjanpidon taustamateriaaleihin.

Laskelmien yhteydessä on kerrottu, mitä palveluja laskelmiin on sisällytetty.

LIIKELAITOKSEN JA TASEYKSIKÖN TILINPÄÄTÖKSET

Liikelaitoksen ja taseyksikön (vahinkorahasto) tilinpäätöslaskelmat ovat laadittu annettujen ohjeiden mukaisesti ja perustuvat kyseisten yksiköiden erillistilinpäätöksiin.

Kaupunginhallituksen ehdotus tilikauden tuloksen käsittelystä

Kaupunginhallituksen ehdotus tilikauden tuloksen käsittelystä on kuntalain mukainen.

LISÄTIETOJA:

EEVA KOIVULA

eeva.koivula@bdo.fi

BDO Oy (y-tunnus 2776089-4) on suomalainen osakeyhtiö ja itsenäinen jäsenyhtiö BDO International Limitedissä, joka on Yhdistyneen kuningaskunnan lakien mukainen yhtiö (company limited by guarantee). BDO Auditor Oy (y-tunnus 0904285-6) ja BDO Consulting Oy (y-tunnus 1101610-4) ovat BDO Oy:n tytäryhtiöitä. BDO Oy on osa kansainvälistä, itsenäisistä jäsenyryityksistä koostuvaa BDO verkostoa. BDO on tavaramerkki BDO verkostolle ja yhteinen nimi sekä kansainväliselle jäsenyryitysten verkostolle, että kunkin maan jäsenyryitykselle.

www.bdo.fi

JAKELU:

Tarkastuslautakunta

Pormestari Kalervo Kummola

Konsernijohtaja Juha Yli-Rajala

Rahoitusjohtaja Arto Vuojolainen

Kaupunginreviisori Heli Nikander